

בעקבות "השולחן העגול"

יותר מאשר אי-אחידות בביצוע החליבה. תכונות רצויות של חולב. רק בתשובה אחת הוזכר במפורש הצורך בידיעה ובבקיאות בציוד. לעומת זאת ביטאו יתר התשובות יפה את המציאות: חוסר היידע בכל הקשור בציוד החליבה מפליא אותי לא פעם. אינני יודע מה הסיבה לכך, כי הרי במשק הקיבוצי, לפחות, הסיבה אינה בחוסר הדרכה; ידוע לכל שהמשק הקיבוצי נהנה באופן מיוחד מהדרכה מעשית במקום ונוסף לזה, מהדרכה בצורת ימי-עיון, פרסומים וכו'. האם עלינו לסמוך יתר על המידה על איזה "שירות" שהוא שצריך לבוא מהחוץ? או שמא צריך להעסיק צוות של חשמלאים, מכונאים ומסגרים להבטחת תקינות המכונה? היתכן שחור לב, "מקצועי" יסתפק בהכרת הפרה? אחזור לנקודה זאת בפרק המטפל במכונת החליבה. מספר היחידות לחולב. אני משוכנע שהשוני במספר היחידות לחולב שבין חליבות יום לבין חליבת לילה, גורם נזק רציני לעטיני הפרות; יש הבדל, ואי-אפשר למנעו, בין הפעלת 2 יחידות לבין הפעלת 3-4 יחידות, אשר מביא לגירוי העטין, אפילו נטבלו הגביעים היטב בכלור.

לפרק ב': "מכונת החליבה"

הבטחת תקינות המכונה. לפי מיטב ידיעתי טרם הומצאה מכונת חליבה אשר לשמירת תקינותה אפשר להסתפק ב"בדיקת שמן יומית והחלפת שמן חודשית". חבל שיצאו מהשימוש משאבות הוואקום היבשות הגדולות, המופעלות ללא שימון, כי אז, אולי אפשר היה למחוק לגמרי את סעיף התקינות!

אני מתקשה להבין למה אף לא אחד מהצוות לא הנהיג במשקו בדיקה קבועה שבועית, של תקינות הפולסאציה, בעזרת מד-וואקום ומחט היפודרמי. כלי פשוט זה, שאפשר להשיגו אצל סוכן אלפא-לאוואל בעד 12 לירות בערך (מד-וואקום, צינור גומי ומעבר לחיבור מחט), מן ההכרח שיימצא בכל משק קיבוצי. הבדיקה הפשוטה מראה תוך דקות ספורות מה מצב הפולסאציה. כתבנו ודיברנו על כלי זה והדגמנו

היה זה יום עיון שני מסוג "שולחן עגול" שדן בחליבה ובמחלות עטין. הראשון התקיים לפני כחודשיים בגליל העליון (ר') "משק הבקר והחלב" מס' 62). המשותף לשני המאורעות הוא: צרות ממחלות עטין, הגורמות הפסדים ניכרים במאזן הענף. השוני שבין 2 "השולחנות" הוא — בגליל יש צרות למרות שהכל שפיר וטוב במשקים — כך לפחות יש להסיק מתשובות הצוות; ואילו בעמק חפר והשרון מסתמנת "הצדקה" מסויימת לצרות אלה, כי מתשובות רבות של הצוות מתגלים ליקויים קשים לאורך כל החזית. התשובות על ביצוע החליבה מראות אולי פחות ליקויים מאשר התשובות ביתר השטחים, אך הנני מרשה לעצמי לפקפק בדיוק התשובות, ביחוד על שתי השאלות בדבר משך החליבה "נטו" וביצוע החליבה עצמה. האם התשובות לשתי שאלות אלה מבטאות את המציאות, או שמא מבטאות הן את הרצוי ולא את המצוי?

לפרק א': "החולב"

חליבה בעזרת "עוזר": יתכן שזהו הרע במיעוט, בהתחשב עם המחסור החמור בעובדים מנוסים וקבועים בענף. אך אל לנו להפוך את הרע הזה לאידיאל; כי אין מדובר פה על שני עובדים מנוסים קבועים, שכל אחד מהם ממלא רק תפקיד שונה מזה של חברו, כדוגמת סידור עבודה מקובל בחו"ל. שם מעסיקים חולב מקצועי, בדרגת משכורת מסויימת, ולידו "עוזר מקצועי", אף הוא מנוסה ובעל מקצוע, אשר דרגת משכורתו נמוכה יותר. לא כן המצב אצלנו: לרוב, העוזרים הם עובדים זמניים, בלתי מנוסים, שלגביהם החליבה, ואף "העזרה" לחליבה, הינה פעולה מיכאנית בלבד.

משך החליבה "נטו", כפי שנמסר בתשובות, הינו בהחלט טוב וקרוב לרצוי, אך לפי דעתי אין זו האמת כולה. יתכן שנכון הדבר לגבי חלק מהעובדים, אך ראיתי באותם המשקים גם חולבים שחלבו חליבה שבמוצע היתה הרבה יותר ממושכת מכפי שנמסר בתשובות. ואין דבר גרוע

קורת קבועה, בכלים משוכללים, המבוצעת ע"י גורם מחוץ למשק, נשמעות לעתים קרובות ולעתים דווקא ע"י אותם הבוקרים אשר במשקם הם אינם מבצעים אפילו את הטיפול הפשוט ביותר שאין לפסוח עליו בחליבה כשם שאין רשות לזלזל בניקוי האיבוס בשעת הגשת מזון לפרה. במשק הקיבוצי, אין לדעתי צורך בפעולה ביקורתית על הצידוד במועדים תכופים ובמכשירי רים משוכללים, כי הצידוד, לרוב, אינו לקוי מחמת התיישנות או התבלות נורמאלית אחרי תקופה ארוכה של שימוש. רוב רובם של הליקויים, בהם אנו נתקלים, הינם תוצאה של טיפול רשלני או של חוסר טיפול אלמנטארי. לדעתי יש לקבוע נוהג שבכל משק קיבוצי יימצא עובד אחראי לצידוד החליבה. איש כזה חייב לטפל בכל הדברים השיגרתיים ולפי הצורך להיעזר גם בבעלי מקצוע במשק ובמדריכים. מובן שטיפול זה תובע עבודה ו"שעות עבודה", אך הנני מבטיח ש"בזכות" זה של זמן ישתלם וישתלם!

שטיפת מערכת הוואקום. כיצד כבר הגענו ל-6% של נתר מאפל במקום 2%, המקובלים בכל העולם? אינני יודע אם תמיסה חריפה זו לא תזיק לצינורות ולפטינגים למיניהם. בכל מקרה נחוצה שטיפה במים אחרי שטיפה בנתר מאכל. אני מתפלא שאף אחד מהצוות לא הזכיר את הצורך בשטיפת קו הוואקום מיד אחרי שנכנס חלב לתוכו מאיזו סיבה שהיא. הטיפול בחלקי גומי. אני חוזר ומזכיר שלפי הוראות מפורשות של הייצרנים יש לצמצם עד למינימום את השימוש בחומצות לניקוי חלקי הגומי. אין להשתמש בתמיסות "אבנול" או חומצה זרחנית בריכוז העולה על 1%. בחום שאינו עולה על 50 מ"צ ובמשך זמן שלא למעלה ממחצית השעה.

אינני רוצה בהזדמנות זו לנגוע בפרק ג' — "הפרה". אני תקווה שבכל הדברים שנדונו בפרק זה יגיעו כל הגורמים לפעולה משותפת.

סיכום

יום העיון בחדרה הבלית כמה ליקויים רציניים בשימוש ובטיפול במכונת החליבה, שעלינו לתקנם. אנו מזניחים דברים אלמנטאריים ומאיר

אותו בימי עיון ובמשק, אך כנראה ללא תועלת. ואגב: החסר-אוזניים הוא החולב המקצועי שלי? האם רק "מומחה" מהחוץ מוכשר לקלוט כבר מרחוק ליקוי במכונה, כפי שזה קרה לי בזמן האחרון באחד המשקים שהיה אף מיוצג בצוות? באותו משק קלטה אוזני כבר מרחוק ליקויים רציניים מאוד, בשני ביקורים מקריים. משק זה, המשקיע הון בטיפולים היגייניים, כלל לא שם לב לליקויים אלה.

כתבתי ב"משק הבקר והחלב" ודיברתי בימי עיון ובשעת הביקורים במשקים על הנזק הנגרם מחדירת מים (לרוב מי-כלור) לתוך החלל שבין הגביע לבין הבטנה. חדירת מים זו משבשת באופן רציני את פעולת הבטנה. ועל אף זאת אני ממשיך להיתקל במשקים במים בין הגביע לבין הבטנה, וה"להכעיס" שבדבר שזה קורה במשקים הטובלים את הגביעים בכלור כדי למנוע דלקות עטין! אפשר למנוע חדירת המים ע"י סגירת ברו הוואקום בשעת הטבילה בכלור, אך, מובן מאליו, שזוהי פעולה נוספת ורבים "חוסכים" אותה.

כן הודעתי ב"משק הבקר והחלב" על החשיר בות של קדיחת חור בקוטר 0.8 מ"מ בקומץ הנירוסטה ללא ברו של קומביין אלפא-לאוואל. האם תיקון זה בוצע? אגב, המתקשה בקידוח חור כה קטן מבעד הנירוסטה יכול להחדיר מחט היפודרמי דרך פקק הקומץ, לאחר שקדח קודם חור בקוטר של 1 מ"מ דרך הגומי. החיסרון בשיטה זו לעומת הקידוח באופן ישר לנירוסטה הוא בצורך להעביר מדי פעם משהו חד דרך המחט כדי להבטיח שהכניסה תישאר פתוחה.

ומה בדבר תקינות המפעמים, המגניטים, המווסת, שסתומי הניקוז, הברגות וחיבורים למיניהם בקווי הוואקום והחלב, אטמים ותריסים במשחרר ועוד ועוד? האם דרוש דווקא "מומחה" מהחוץ כדי לשמוע נזילה חזקה במסננת אשר מורידה בכמה סנטימטרים את רמת הוואקום, דבר שנתקלתי בו השבוע באחד המשקים? ומי אינו יודע שחוסר וואקום משפיע לרעה על העטיינים? הרי ידיעה זו היא נחלת כל חולב והיא שהעלתה את הדרישה לרכוש כלים משובחים לבדיקת הוואקום! דרישות רבות וחוזרות לבי

תכנון משק החלב

סימפוזיון בבעיות תכנון משק החלב, שהתקיים בסיומו של הכנס המקצועי לבוקרים, ביום 11.3 ש.ז., בפקולטה לחקלאות, רחובות.

לקבוע מחיר אחד ומתמיד, שיבטיח ריווחיות המוצר מבלי לקפח את הצרכן. לדעתו של מר גל, אין לסובסידיה קשר עם תיכנון הייצור ושיווק התוצרת. גם הצרכן מעוניין שאספקת התוצרת החקלאית תהיה מוסדרת בזרם אחד ורצוף. הסובסידיה הניתנת ע"י הממשלה — אין זה „פוטנט” ישראלי ואין בה כל סכנה, אם היא מסייעת לקיום הענף; אלא שגובה הסובסידיה אליה הגענו (33% מהמחיר), מהווה מכשלה, וצריך לחפש דרכים להורדתה בהדרגה; אולם לדאבונו היא גדלה עדיין משנה לשנה. גד יעקבי — תיכנון משק החלב אינו שונה, מבחינה עקרונית, משל כל ענף חקלאי אחר. התיכנון אינו מטרה לעצמה, כ־אם התווית דרכים וקביעת אמצעים להשגת המטרות של המדיניות החקלאית, הנקבעת ע"י הממשלה. המדיניות הנוכחית מנסה לגשר על פני האינ־טרסים של החקלאים ושל המשק הלאומי בעת ובעונה אחת.

ארבע הן, לדעתו, בעיות לדיון: המים, הקר־קע, פרנסת החקלאים ומחיר הדולר (המייצג את שיקול הכלכלה הלאומית).

בתשכ"ג הסתכם שיווק החלב המקומי ב־256 מיליון ליטר, לשנת 1964/5 התיכנון הוא 288 מיליון ליטר, בעוד שהצריכה נאמדת ב־304 מיליון ליטר. 83% מהכמות מיועדים לחלב שתייה, לתוצרת ניגרת וגבינות רכות ו־17% מיועדים לגבינות קשות וחמאה. מחיר הדולר של המוצרים השונים משקף — יותר מכל קרי־טריון אחר — את כדאיותו של המוצר למשק הלאומי ובמיוחד לשיפור המאזן המסחרי. מחיר הדולר של החלב המשמש לייצור גבינות קשות וחמאה הינו כ־7.5 לירות, לעומת 3.5 ל"י הדולר בייצור כותנה, 4.20 ל"י לסלק־סוכר ו־3 ל"י לפרי־הדר. אני מציין מוצרים אלה, כי ברוב האיזורים ניתן להשתמש — שימוש אלטרנאטיבי — במים המוקדשים לגידול המיספוא לגידולם של מוצרים אלה.

השתתפו: שלמה גל — מזכיר המועצה לייצור ושיווק חלב; שלמה דורי (יפעת) — בא־כוח המשק הקיבוצי; הראל בן־עמי — בא־כוח המשק המושבי; ד"ר יפה — ממושרד המסחר והתעשייה; גד יעקבי — מאגף לתכנון, משרד החקלאות; ד"ר י. לוזה — מנהל המח' לניהול המשק, משרד החקלאות; בני קפלן — מהמחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית. המנחה — חיים גבתי; יושב־ראש — אוריאל לוי.

אוריאל לוי — מדבר בפתיחתו על הצורך בתכנון של משק החלב על בעיותיו השונות; באנו לשמוע נקודות ראות שונות של נציגי ההתיישבות ובא־כוח המשרדים המטפלים בתכ־נון.

ש. גל (המועצה לייצור ושיווק חלב) — מטרת התיכנון — לאזן את הייצור בהתאם לצריכה; הגברת הייצור, התהוות עודפים וירידה בהכנסה — גרמו בעבר לשחיטת פרות חולבות. וכתוצאה מכך — לצמצום הייצור. ללא תיכנון יהיה הענף דומה למטוטלת עם עליות וירידות לסירוגין והדבר יביא לבזבוז נכסים כלכליים רבי־ערך. יש צורך בתיאום וקביעת כמיות תוצרת מחייבות, לפי הצריכה. כל יצרן יוכנס למסגרת של יחידת ייצור, בהתאם לאפשרויותיו (אך גם בגמישות); יהיה צורך לבדוק מדי פעם את הענף, בהתאם לתנאים שישתנו; כן יש

דך — בהולים לצידים ומבצעים „מתקדמים” כביכול, שערכם מבוטל לעומת הנזק שאנו בעצ־מנו גורמים ע"י הזנחת הדברים הפשוטים. יש צורך, קודם כל, בשיפורים בביצוע החלי בה ובהחזקת הציד במשק, לפני שידובר בבי־קורת תקינות וכינון כעין „ביטוח ושירות” מהחוק. ומי יודע אם, אחרי שיפורים אלה, יהיה עוד צורך ב„התערבות” מהחוק?

חי חברון
ה.מ.ב.